

בשבח "בני תימן"

written by פרופ' זכי שלום | 23.12.2024

באחת מנבואות הפורענות שלו על ממלכת יהודה, הנביא ירמיהו מאיים כי עם אחד השוכן הרחק מהאזור יבוא לתקוף את ממלכת יהודה. זהו גוי, כך אומר הנביא, שְׁאֲתָם אנשי ממלכת יהודה לא תבינו את שפתו. משמע לא תבינו מדוע הוא עוין אתכם כל כך. לא תבינו מדוע הוא משקיע מאמצים גדולים כל כך ומסכן את עצמו במלחמה נגד ממלכה רחוקה ממנו, שלכאורה אין לו שום סיבה להתעמת איתה.^[1]

נזכרתי בדברי הנביא לאחר ששמעתי על הטיל הבאליסטי ששיגרו החות'ים בתימן לעבר מרכז הארץ. הטיל לא יורט, נפל בשטח בנוי, ורק בנס לא גרם למספר גדול של נפגעים.

אבל הטיל הזה, והטילים והכתב"מים שקדמו לו, עשויים להיות בעלי משמעות רבה בהקשר של הבנת הסכסוך הערבי-ישראלי בציבור ובהנהגת המדינה בישראל. הם מביאים ישראלים רבים לתהות: מה יש להם לתימנים נגדנו? מה רע עשינו להם? הם שוכנים 2,000 ק"מ מאיתנו; ים גדול וארוך מפריד בינינו; הם ידעו שאנחנו נגיב על כך כמו שהגבנו, ובעוצמה רבה יותר, בתשתיות אנרגיה, בנמלי הים ובמאגרי הנשק שלהם.

מדוע אם כך מדינה כל כך ענייה ב"קצה העולם" מוכנה להקריב כל כך הרבה בפעולה נגד עם מרוחק כל כך ממנה?

אנו כאן כדי להזכיר להם שהם אינם לבדם בתהייה זו. בשנות החמישים הִרְבָּה בן גוריון להביע תמיהה על העוינות הרבה של מצרים, בראשות הנשיא נאצר, כלפי ישראל. מדוע, הוא תהה, מצרים ממשיכה להיות עוינת כל כך כלפי מדינת ישראל? בסופו של דבר אין לנו שום מחלוקת טריטוריאלית עם מצרים; אין לנו שום אתר במצרים שאנחנו יכולים לשייך לנו כ"נחלת אבות"; גם למצרים אין תביעה כלשהי לשטח מארץ ישראל; בסופו של דבר מפריד בין מצרים ובין ישראל שטח מדברי גדול ² מדבר סיני. יתר על כן, מצרים היא ביסודה מדינה ביבשת אפריקה ויש לה, כמו לעם היהודי, היסטוריה תרבותית עשירה ומפוארת, המבדילה אותה מהעולם הערבי.

מדוע, הוא שאל, מוכנה מצרים להקריב רבים מבניה ולבזבז כל כך הרבה משאבים על מלחמה שאינה נוגעת לאינטרסים הפרטיקולריים שלה? כל זאת, בשעה ששורר בה עוני מחריד; כאשר חלק גדול משטחה הוא מדברי. מה לה ולישראל? הלא אילו הייתה מצרים מְפֹנָה רק חלק מן המשאבים המופנים לצרכים מלחמתיים לצורכי פנים היא הייתה יכולה לקדם את עצמה לעבר עתיד טוב יותר לה ולבני עמה!

תהיות אלה הביאו את בן גוריון למסקנה חד-משמעית: העימות הערבי-ישראלי אינו על שטחים, אינו על בעיית הפליטים וגם לא על סוגיית ירושלים. אלה הן רק השתקפויות של העוינות הערבית לישראל המתבטאת בשלילה מוחלטת של זכות קיומה של מדינת ישראל במזרח התיכון.

גם אילו הייתה מדינת ישראל בגבולות מצומצמים בהרבה מאלה של שביתת הנשק, קבע בן גוריון, היו הערבים זוממים להכחידה. עובדה היא, הוא הזכיר שוב ושוב, שהערבים התנגדו לחלוטין לתוכנית החלוקה.

בן גוריון עקב מקרוב אחרי הניסיונות של המעצמות להביא להסדר ישראלי-מצרי בחסות המעצמות שהחלו מייד לאחר מלחמת העצמאות במסגרת ועידת לוזאן, ונמשכו לאורך השנים ברציפות בזו אחר זו ממש עד ימינו אלה. לאחר ועידת לוזאן באה תוכנית גילדהול, ולאחריה תוכנית אלפא. הוא ידע שאלה אינן תוכניות שיובילו לשלום. אילו רצתה מצרים בשלום, לא היה לה צורך במתווכים. תוכניות אלה נועדו רק להביא להחלשתה של מדינת ישראל, עד שניתן יהיה למחוק אותה מעל המפה.

לאחר מלחמת ששת הימים עלתה על ראש שמחתנו תוכנית רוג'רס, שבעצם ביקשה לשלול מישראל את השליטה על כל השטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים. אחר כך באו תוכניות הנשיא קרטור, והנשיאים אובמה וביידן. כולם האמינו בתום לב שאם רק תפגין ישראל מתינות וגמישות יהיה כאן "שלום שוויצרי".

השורה התחתונה של מאמצי הסדר אלה היא האמונה החד-משמעית שהעימות הישראלי-ערבי הוא תוצאה של מחלוקת על "נכסים" שכל אחד מן הצדדים טוען לבעלות עליהם: גבולות מדינת ישראל, סוגיית הפליטים, סוגיית ירושלים. אם רק תגלה מדינת ישראל נכונות לוותר על חלק משטחיה ותסכים לקלוט פליטים לשטחה, כך סברו רבים וטובים במערכת הבינלאומית ובתוך מדינת ישראל, העולם הערבי ילך לקראתה וניתן יהיה להגיע להסדר שלום שיביא לפריחה ולשגשוג באזור כולו לטובת כל העמים במזרח התיכון.

האמת היא שכמעט כל ההנהגות בישראל הלכו שבי אחרי מתווה זה ² מי פחות ומי יותר. למתקדמים בגילם שבינינו זכורים היטב "צהלות השמחה" שליוו את בואו של נשיא מצרים אנוואר סאדאת לישראל בנובמבר 1977. לכאורה הוכיחה התאוריה הזו את עצמה. הינה נחתם בסופו של דבר הסכם שלום בין ישראל ומצרים על בסיס של נסיגה ישראלית מסיני ומתווה של תוכנית אוטונומיה.

ואולם, עד מהרה התברר לנו שמצרים עושה ככל יכולתה כדי לרוקן את הסכם השלום מתוכנו. הסכמי השלום הפכו למעין הסכם שביתת נשק. הם לא ביטאו שאיפה אמיתית של מצרים למסד יחסי שלום המבוססים על קשרים כלכליים ענפים, שיתוף פעולה אקדמי, תיירות חופשית וכו'.

מתקפת החמאס על ישראל ב-7 באוקטובר 2023 חשפה היבט חמור עוד יותר ובעל אופי מלחמתי בהתנהלותה של מצרים כלפי ישראל. תוך הפרה בוטה של הסכם השלום עם ישראל אפשרה מצרים את מעברם של עשרות אלפי טילים ורקטות דרך מעבר רפיח לתוך רצועת עזה. כלי נשק קטלניים אלה הם שאפשרו את פעולות הטבח, הרצח והאונס שליוו את מתקפת החמאס על יישובי ישראל בשבת שמחת תורה.

יום יבוא, כך האמין בן גוריון, והעולם הערבי יכיר בטעותו הגדולה ויפעל ביוזמתו לכינון יחסי שלום מלאים עם ישראל. אבל זה עדיין רחוק מאיתנו. המלחמה ההזויה של התימנים נגדנו מוכיחה שחלק נכבד בעולם הערבי עדיין שרוי בתוך עולם אפל של שנאה תהומית חסרת פשרות כלפי מדינת ישראל ושאירתה למסד "בית לאומי" ריבוני לעם היהודי בארצו. שנאה זו מובילה אותנו לפעול נגד מדינת ישראל, בידיעה ברורה שהוא ישלם על כך מחיר יקר.

פעילותם ההזויה של "בני תימן" נגד ישראל טומנת בתוכה סיכוי שחלקים רחבים בציבור יתפכחו מן האשליה ששלום אמת "סקנדינבי" מחכה לנו מעבר לפינה. שוב ושוב מהדהדים באוזנינו דבריו המצמררים של משה דיין על קברו של רועי רוטנברג בנחל עוז ערב מבצע קדש, 1956: "מַעֲבָר לשערי עזה", אמר דיין, "מצטופפים מאות אלפי עיניים וידיים המתפללות לחולשתנו כי תבוא, כדי שיוכלו לקרענו לגזרים ² השכחנו זאת? מעבר לתלם הגבול גואה ים של שנאה ומאוויי נקם, המצפה ליום בו תקהה השלווה את דריכותנו, ליום בו נאזין לשגרירי הצביעות המתנכלת, הקוראים לנו להניח את נשקנו".

[1] "הנני מביא עליכם גוי ממרחק בית ישראל נאס־ה' גוי איתן הוא גוי מעולם הוא גוי לא־תדע לשנו ולא תשמע מה־ידבר" (ירמיהו פרק ה פסוק טו).